Justitieutskottets betänkande 1985/86:31

om decentralisering av beslutsfunktioner inom kriminalvården
(prop. 1985/86:147 jämte motion)

JuU
1985/86:31

Propositionen m. m.

I proposition 1985/86:147 har regeringen (justitiedepartementet) föreslagit riksdagen att anta genom propositionen framlagda förslag till

1. lag om ändring i lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m. m.,
2. lag om ändring i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt.

Rörande propositionens närmare innehåll hänvisas till vad som anförs i det följande under rubriken Utskottet på s. 4.

I samband med propositionen behandlas den med anledning av propositionen väckta motionen 1985/86:522 av Lars Werner m. fl. (vpk). Motionsyrkandet redovisas på s. 4.

De vid propositionen fogade lagförslagen har följande lydelse.

1 *Riksdagen 1985/86. 7 saml. Nr 31*

Lag om ändring i lagen (1974: 202) om beräkning av strafftid m. m.

Härigenom föreskrivs att 20 och 28 §§ lagen (1974: 202) om beräkning av strafftid m. m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
20 §[1]	
För den som har börjat undergå fängelse på viss tid skall kriminalvårdsstyrelsen så snart det kan ske fastställa dagen för strafftidens slut. Överstiger strafftiden två månader, skall styrelsen därvid även fastställa tidpunkten för villkorlig frigivning och för prövotidens utgång eller, om det är fråga om ett sådant fall som avses i 26 kap. 9 § första stycket första meningen brottsbalken, ange den eller de dagar, som är av betydelse för tillämpningen av bestämmelserna om sådan frigivning, samt den strafftid som då återstår.	
Kriminalvårdsstyrelsen får överlåta åt tjänstemän inom kriminalvården att meddela beslut enligt första stycket.	
När omständigheterna ger anledning till det, får *kriminalvårdsstyrelsen eller, enligt styrelsens bestämmande, tjänstemän inom kriminalvården ändra* ett beslut enligt första stycket.	När omständigheterna ger anledning till det, får ett beslut enligt första stycket *ändras*.
Kriminalvårdsstyrelsen kan ändra vad en tjänsteman inom kriminalvården har beslutat med stöd av andra eller tredje stycket.	
28 §[2]	
När inte annat är angivet meddelar kriminalvårdsstyrelsen de beslut som avses i denna lag.	När inte annat är angivet meddelar kriminalvårdsstyrelsen de beslut som avses i denna lag. *Styrelsen får dock överlåta åt chef för kriminalvårdsregion eller styresman vid kriminalvårdsanstalt att meddela sådana beslut.*
Beslut enligt lagen länder omedelbart till efterrättelse, om ej annat förordnas.	Beslut enligt lagen länder omedelbart till efterrättelse, om ej annat förordnas.
	Kriminalvårdsstyrelsen kan ändra ett beslut som enligt första stycket andra meningen har meddelats av en tjänsteman som där anges. Den som beslutet angår får påkalla styrelsens prövning, om beslutet har gått honom emot.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.

[1] Senaste lydelse 1983: 242.
[2] Senaste lydelse 1981: 329.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1974: 203) om kriminalvård i anstalt

Härigenom föreskrivs att 60 och 61 §§ lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
60 §[1]	
Regeringen kan förordna om överflyttning till *tjänsteman* inom kriminalvården av övervakningsnämnds befogenhet enligt 54 och 55 §§ samt av kriminalvårdsstyrelsens befogenhet enligt denna lag i annat fall än som avses i 17 § första stycket andra meningen, 20 § andra stycket samt 20 a *och 39 §§*.	Regeringen *eller, efter regeringens bemyndigande, kriminalvårdsstyrelsen* kan förordna om överflyttning till *tjänstemän* inom kriminalvården av övervakningsnämnds befogenhet enligt 54 och 55 §§ samt av kriminalvårdsstyrelsens befogenhet enligt denna lag i annat fall än som avses i 17 § första stycket andra meningen, 20 § andra stycket samt 20 a *§*.
61 §[2]	
Innebär förordnande enligt 60 § att styresman vid anstalt beslutar om disciplinär åtgärd enligt 47 §, skall styresmannens beslut lända till efterrättelse omedelbart, om denne ej annorlunda förordnar. Meddelar styresmannen förordnande enligt 47 § andra stycket 2, skall disciplinärendet omedelbart underställas kriminalvårdsstyrelsens prövning.	Innebär förordnande enligt 60 § att styresman vid anstalt beslutar om disciplinär åtgärd enligt 47 §, skall styresmannens beslut lända till efterrättelse omedelbart, om denne ej annorlunda förordnar. Meddelar styresmannen förordnande enligt 47 § andra stycket 2, skall disciplinärendet omedelbart underställas kriminalvårdsstyrelsens prövning *i den mån inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, kriminalvårdsstyrelsen har föreskrivit annat*.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.

[1] Senaste lydelse 1984: 395.
[2] Senaste lydelse 1976: 506.

Rättelse: S. 6 sista raden Utgår: Göran Magnusson (s)

Motionen

I motion 1985/86:522 av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs att riksdagen, med godkännande av proposition 1985/86:147 i övrigt, beslutar avslå förslaget till ändring i 61 § lagen om kriminalvård i anstalt.

Utskottet

Inledning

Regeringen uppdrog den 24 oktober 1985 åt kriminalvårdsstyrelsen att utreda möjligheterna att genomföra en decentralisering i fråga om vissa beslutsbefogenheter inom kriminalvården.

Kriminalvårdsstyrelsen har som en följd av detta uppdrag i en skrivelse till regeringen den 19 december 1985 föreslagit att en försöksverksamhet med decentraliserad beslutsordning skall genomföras.

Förslagen i propositionen grundar sig bl. a. på kriminalvårdsstyrelsens skrivelse och remissbehandlingen av den.

Förslagen i propositionen

I propositionen föreslås lagändringar som innebär att kriminalvårdsstyrelsen får ökade möjligheter att delegera sin beslutanderätt i vissa s. k. klientärenden till regionala och lokala organ inom kriminalvården. Syftet med lagändringarna är i ett första skede att göra det möjligt att inleda en försöksverksamhet på området.

Genom ändringar i lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m. m. föreslås kriminalvårdsstyrelsen få befogenhet att överlåta åt chef för kriminalvårdsregion eller styresman vid kriminalvårdsanstalt att meddela beslut i vissa ärenden enligt lagen. Det gäller bl. a. föreläggande för en till fängelse dömd person att inställa sig vid anstalt, begäran hos polismyndighet om förpassning av den dömde till anstalt och uppskov eller anstånd med straffverkställighet. Beslut som har meddelats med stöd av delegation skall kunna ändras av kriminalvårdsstyrelsen. Det föreslås att det uttryckligen anges att den som beslutet angår får påkalla styrelsens prövning, om beslutet har gått honom emot.

De ändringar som föreslås i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt (kriminalvårdslagen) innebär att regeringens möjlighet att förordna om delegation från kriminalvårdsstyrelsen utvidgas till att omfatta även beslut som rör beräkning av verkställighetstid i fall av vistelse utom anstalt. Avsikten härmed är att öppna möjlighet för styrelsen att anförtro beslut i sådana ärenden åt chef för kriminalvårdsregion eller styresman vid riksanstalt.

Vidare föreslås en ändring i kriminalvårdslagen som rör kriminalvårdsstyrelsens prövning efter underställning av beslut om disciplinär bestraffning av intagna (se närmare härom i det följande).

Lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 juli 1986.

Såsom anförs i propositionen har statsmakterna under senare år strävat efter att flytta över beslutsbefogenheter från central nivå till regionala och lokala organ. Avsikten är att de centrala myndigheterna därigenom skall kunna använda sina resurser för uppgifter av mera övergripande slag såsom frågor om verksamhetens inriktning, utvecklingsarbete, utbildning och rådgivning. Ett exempel på ett reformarbete i denna riktning erbjuder den nyligen genomförda polisreformen. För åklagarväsendet pågår sedan en tid ett översynsarbete i samma riktning.

De förslag som läggs fram i propositionen står enligt utskottets mening väl i överensstämmelse med de angivna decentraliseringssträvandena. Utskottet godtar förslagen vad gäller överflyttning av beslutsbefogenheter beträffande ärenden enligt lagen om beräkning av strafftid m. m. Detsamma gäller i fråga om ärenden enligt kriminalvårdslagen om beräkning av verkställighetstid vid vistelse utom anstalt.

När det gäller förslaget om överprövning av beslut om disciplinär bestraffning skall först sägas följande.

Bestämmelser om disciplinär bestraffning av den som är intagen i kriminalvårdsanstalt finns i 47–51 §§ kriminalvårdslagen. Enligt bestämmelserna kan disciplinär bestraffning komma i fråga för intagen som bryter mot anbefalld ordning eller meddelade anvisningar när han befinner sig inom anstalten eller utanför anstalten under tillsyn av personal inom kriminalvården. I dessa fall får disciplinär bestraffning åläggas om det inte föreligger anledning att den intagne skall låta sig rättа av anvisning eller tillsägelse eller om gärningen är av en sådan beskaffenhet att bestraffning är påkallad av hänsyn till ordningen eller säkerheten inom anstalten.

Som disciplinär bestraffning kan den intagne tilldelas varning eller förordnande meddelas att viss bestämd tid, högst tio dagar, inte skall räknas in i verkställighetstiden för den påföljd som avtjänas (s. k. disciplinärt tidstillägg). Genom upprepade sådana förordnanden får den tid som inte skall inräknas i verkställighetstiden uppgå till sammanlagt högst tio dagar för den som undergår fängelse i högst en månad, 15 dagar för den som undergår fängelse i mer än en men högst fyra månader samt 45 dagar för den som undergår fängelse på längre tid än fyra månader. Beslut i disciplinärenden meddelas av styresmannen vid den anstalt där den dömde är intagen. Har styresmannen meddelat förordnande om disciplinärt tidstillägg skall disciplinärendet enligt 61 § kriminalvårdslagen omedelbart underställas kriminalvårdsstyrelsens prövning.

Förslaget i propositionen innebär att det i 61 § görs ett tillägg enligt vilket regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, kriminalvårdsstyrelsen ges rätt att föreskriva en annan ordning än den nu angivna. – Enligt vad departementschefen uttalar i anslutning till förslaget är avsikten att underställningsförfarandet skall avskaffas i fråga om beslut som fattats av styresman vid riksanstalt; beslut av styresman vid lokalanstalt skall underställas chef för kriminalvårdsregionen i stället för kriminalvårdsstyrelsen.

I motion 522 yrkas avslag på förslaget att ändra 61 § kriminalvårdslagen. Enligt motionärerna talar rättssäkerhetsskäl mot att styresman för riksanstalt

beslutar om disciplinärt tidstillägg. Befogenheten att fatta sådana beslut anser motionärerna bör tillkomma en instans som inte svarar för den direkta verkställigheten och dagliga kontakten med de intagna.

Med anledning av motionen vill utskottet framhålla att ett förordnande om disciplinärt tidstillägg kan innebära allvarliga verkningar för de intagna. Det är därför angeläget att beslutsordningen uppfyller högt ställda anspråk på rättssäkerhet. I detta hänseende är att märka att beslutanderätten, enligt vad departementschefen avser, skall komma att förbehållas befattningshavare i hög tjänsteställning. Vidare kommer givetvis den som ett beslut rör att ha möjlighet att påkalla kriminalvårdsstyrelsens prövning av beslutet. Styrelsen kan också ändra ett beslut på eget initiativ. Styrelsens avgörande kan i sin tur överklagas till kammarrätten.

Utskottet anser att den angivna beslutsordningen i förening med de överprövningsmöjligheter som kommer att stå till buds väl tillgodoser kraven på rättssäkerhet för de intagna. I sammanhanget bör erinras om att förslaget tar sikte på en försöksverksamhet. Erfarenheterna av denna får visa i vilken utsträckning reformen bör genomföras mera permanent och i vad mån eventuella ändringar i beslutsförfarandet kan behöva göras för att stärka de intagnas ställning i ärendena.

Med det anförda tillstyrker utskottet bifall till propositionen i nu behandlad del. Motion 522 avstyrks.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *beslut om disciplinärt tidstillägg*

att riksdagen med avslag på motion 1985/86:522 antar 61 § i det genom proposition 1985/86:147 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt,

2. att riksdagen antar det under moment 1 nämnda lagförslaget i övrigt,

3. att riksdagen antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m. m.

Stockholm den 29 april 1986

På justitieutskottets vägnar

Karin Ahrland

Närvarande: Karin Ahrland (fp), Arne Nygren (s), Hans Pettersson i Helsingborg (s), Björn Körlof (m), Helge Klöver (s), Gunilla André (c), Ulla-Britt Åbark (s), Lars-Erik Lövdén (s), Hans Göran Franck (s), Arne Svensson (m), Birthe Sörestedt (s), Elving Andersson (c), Bengt-Ola Ryttar (s), Göran Ericsson (m) och Lars Sundin (fp).